

LA QÜESTIO DELS ALBATS I MORTALITAT INFANTIL 1722-1770
PARROQUIA DE SANT PERE I SANT FELIU DE SALO I SUFRAGANIA DE
MAJA (MUNICIPI DE SANT MATEU DE BAGES)

SELGA i UBACH, Simeó.

LA QÜESTIO DELS ALBATS

Primer recollim vàries interpretacions del mot ALBAT.

Diccionari Etimològic - Joan Corominas:

"..... Es deriven directament de l'adjectiu Alb-ba: Albat, propiament vestit de blanc", que en l'origen s'aplica també a gent adulta: -"enapres albatz ompliren tota la casa..." (d'un moribund). Vides de Sants Rossellonesos, 100rl (trad II albati); generalment l'infant que mor en els primers anys (Llull, Cont. 59): -"quart infern és aquell on entren los infants albats, qui no son bateyats"-, "Llull doct Pueril (ed Gili p.279); descartar del tot la idea, en que s'havia pensat, que això tingues un origen aràbic, cf Julia Ribera en Misc Alcover; un aubat "nen mort de bolquers" Espinelves 1935; eiv uabat -"parvulo muerto"- . Pz Cabrera; sovint aplicat als que moren abans del baptisme pero a Tor de V. Ferrera un albat era un mort quan ja era batejat, 1932 i en un doc de Besora de Cardener s'aplica a un de més grandet; - "de sepultura d'albat deu haver lo rectorempero enten-si albat entro a 7 anys" a 1369 Serra V, BCEC, 1909 p. 274; Diccionari Enciclopèdic de la Llengua Catalana (Salvat Editors S.A., 1934): ALBAT. m. Noi o noia morts abans de tenir ús de raó. (Párvulo).

Gran Enciclopedia catalana: ALBAT. ml. Criatura morta abans de tenir ús de raó 2.p ext Criatura 3 fig. Innocent, càndid, fàcil d'enganyar.

Diccionari Català Il·lustrat Pal·las (1962): ALBAT. Noi o noia mort abans de tenir Pús de raó.

Diccionari de sinònims - Franquesa 1971: ALBAT - Infant - Càndid.

Tresor de la Llengua - A. GRIERA (Edicions Polígrafa S.A., any 1966): ALBAT.
- 1. Nom del cos d'un infant difunt que encara no ha combregat. S'enterra amb caixa blanca (Cat) 2. La llobada. 3. L'andana (Sora). 4. Repic de campana que assenyala l'enterrament d'un nen o d'una nena (Figueres, Viladrau, Solsona, Botarell).

Diccionari Català València Balear-Alcover/Mn. Antoni Alcover i en Francesc de B. Moll, 1975: ALBAT (dial. aubat). I.m. - 1. Infant mort abans de l'edat de la raó. E major pena hi hauràn los homens descreents e desconexents que los innoants, e majors penes sostendran los homens innoants que los albats. Lluïl Cont. 59. Atrobí tres llits de morts, dos grans per cossos e lo terç per albat, doc. a. 1436 (Miret Templ. 570). Al costat de la caxeta blanca del albat, Girbal Pere Ll., 230. - 2. Soterrament d'un infant mort abans de l'edat de la raó. "Tocar aubat" (Balaguer). "Tocar a albat" (Alacant). Altre creu de plata mes petita que servex per los albats, doc. a. 1673 (Hist. Sóller, II, 863). - 3. per ext. a) Infant que no és arribat a l'edat de la raó. Com si fossin albats pels quals la vida s'obrí totjust, Vict. Cat., Cayres 35. Deu estar a l'agonia qualque verge o qualque albat, Riber Solixent 61. -b) Baület blanc per portar-hi els infants morts. "Tenir els peus grossos com dos aubats" (Aguiló Dicc.) - 4. met. Innocent, beneitó, persona de poca discreció (Olot, Empordà).

II.- 1. Llin. de Val. i Tarr. -2. topon. Nom d'un molí de prop de Benifassà.

Loc. -a) Fer una aubat, de qualcú: veure'l morir, esser-li sobrevivent (Porreres). b) ¡Quin albat haurà fet pr ahí! Ho diuen suposant que qualcú ha fet un disbarat (Escrg-Ll. Dicc.). -c) Morir-se (o anar-se'n o quedar) amb la creu dels albats: morir-se fadrí (Val., Bal.). "Anarse'n u en la creu dels albats: S'aplica este modisme tan popular i corrent en la comarca d'Alcoi, als que mòren fadrins o giquets encara, tant d'un sexo com del altre, a quins per lo regular s'els he pòsa mortalla, ataud y creu blanca" (Martí G., Tip. mod., I- b, 8). Aquestes fadrines veyardes qu'han quedat per ties y contan romandre amb sa creu d'ets aubats, Ignor.25. Li assegur que en no ser ab ella no me casaré may, y m'hauràn d'enterrar ab la creu dels aubats, Penya Mos. III,22. -d) Quedar-se amb sa creu d'est aubats: quedar aturat de conseguir alguna cosa (Mall.). Ell si vols arribar a cap (neula) i no éts llest de mans, te quedas ab sa creu d'ets aubats, Alcover Cont. 529.

Fon.: elbát (Barc., Elna, Puigcerdà); albát (Andorra, Tortosa, Alacant, Alcoi); aubát (Lleida, Balaguer, Oliana, Pla d'Urgell, Falset, Priorat); eubát (Olot, Valls, Vendrell, Camp de Tarr., Mall., Men., Eiv.); ubát (Eiv.). Intens.- Dim.: albaet (Val., Gandia); aubatet (Tarr., Bal.).

Etim.: del llatí Albātus, "vestit de blanc", perquè els infants morts són amortallats de blanc i posats dins baül blanc, en significança de la innocència baptismal. En l'alta Edat Mitjana es deien albati els batejats de fresc, fins que se llevaven l'alba o vestit blanc que era l'emblema del puresa (cfr. Du Cange Gloss. Niort, I, 160 i 161).

Per tant, no està ben definida la qüestió dels albats sobretot el límit d'edat en l'aplicació del nom.

Posem a la vostra consideració un treball reduït però concret, on podem precisar quin concepte exacte tenien en aquell moment i en aquell lloc, de la paraula ALBAT.

Acompanyant a Francesc Rafat i Selga, en la recerca per arxius parroquials, de l'origen de nom Selga, trobarem un llibre parroquial de la Parròquia de Sant Feliu de Saló i Sufragània de Sta. Margarida de Majà (Municipi de Sant Mateu de Bages), on des de 1722 a 1770 especifica bé els capítols d'inscripció d'Albats-Obits-Naixements i Matrimonis.

En el capítol d'Albats precisa molt bé, amb una o dues excepcions, l'edat quasi exacte (exemp: "dos anys i 4 mesos poch mes o menos, quatre mesos i 10 dies poch mes o menos"). Tots els albats van precedits amb el distintiu de minyonet o minyoneta.
-Causa: La Primera Comunió als 12 anys.

En el capítol d'Obits no hi ha l'edat de ningú i els distintius són fadrí, donzella, vidu o vídua deixada etc. Hem constatat fent un mostratge (buscant data de naixement i de mort), que cap fadrí o donzella té una edat inferior a 13 anys. Hi ha dues excepcions en el llibre dels Obits, dues defuncions amb l'edat assenyalada i tots dos de 12 anys.

Ens preguntem: s'equivocaren de capítol o ja havien fet la Primera Comunió dintre els 12 anys que tenien, tal com era manat i posaren l'edat costum de fer-ho fins a 12 anys? Les dues excepcions porten el distintiu fadrí l'una i res l'altre.

"Any 1761 11 Agost, morí Celdoni Jordana fadrí de edat de dotze anys poch mes o menos avent rebut lo sagrament de penitencia i extrema unció".... o sigui, dient fadrí però sense sagrament de comunió.

"Any 1769 21 de setembre, després d'haver rebut els sants sagraments de Penitència, Eucaristia i Extremaunció en la casa de la Cabana de la Parròquia de Saló morí Joan Vilaseca de edat de dotse anys".... o sigui sense dir ni minyó ni fadrí, però si rebut el sagrament de comunió.

Consultades diferents fonts del bisbat de Solsona, confirmen que en els anys esmentats hi havia l'orientació general de fer la Primera Comunió als 12 anys, si bé, no s'ha pogut aconseguir, de moment, document acreditatiu directe o indirecte.

En totes les inscripcions d'Albats a cap no hi consta administració de sagraments, sols sepultura eclesiàstica i naturalment en alguns sí, batejat "sub conditione" o "ad necessitatis".

Creiem doncs, que en el nostre recull podem afirmar rotundament: Els ALBATS són els infants fins a 12 anys. Què ho determina? L'edat de la Primera Comunió.

Aquesta concreció en totes les definicions esmentades al principi de la comunicació, sols en una coincideix amb el concepte ALBAT just fins a la Primera Comunió -TRESOR DE LA LLENGUA- A. GRIERA any 1966.

Recordem també, que l'edat de la Primera Comunió ha estat diferent i amb bastant marge, segons els criteris sostinguts en cada època.

MORTALITAT INFANTIL

Les edats tan ben precisades en aquest capítol d'ALBATS, ens ha permès fer un estudi de la Mortalitat Infantil amb les taxes corresponents i les premises científiques actuals. Naturalment sense diagnòstic mèdic puntual.

Xifres Totals

* Albats	87	* Casaments	83
* Obits (Adults) ...	133	* Població	249(?)
* Naixements.....	400		

Mortalitat Infantil (pròpiament dita)

Neonatal (fins a 1 mes)	Taxa	62.5	/ mil
D'1 mes a 1 any	Taxa	50	/ mil
D'1 a 3 anys	Taxa	59.5	/ mil
De 3 a 12 anys	Taxa	42.5	/ mil

TAXA (Global) 112.5 / mil

Mitjana de fills per matrimoni: 4,87

Per desenvolupar la taxa de natalitat, és necessari el nombre d'habitants. Donem per aproximació la xifra 249 però sense que sigui precisa.

Taxa Natalitat : 22 (?) Taxa de Nupcialitat: 7,93

HABITANTS

	Any 1718	Any 1780	Any 1787
SANT MATEU	78	182	87
CASTELLTALLAT	94	301	226
CLARET	-	-	45
COANER	25	-	163
MEIA i SALO	53	-	243

(Història de les Comarques de Catalunya. Bages-Volum II. Sant Mateu de Bages: Albert Benet i Clarà i Anna Maria Duocastella i Figuera). (Edicions Selectes, 1988).

Hem exposat les xifres d'habitants que tenim a mà d'aquella època i en aquests llocs, per justificar l'aproximació en la xifra de 249.

Saló i Mejà

	SOLTERS		CASATS		VIDUS		TOTAL
	H	D	H	D	H	D	
Fins a 7 anys	33	28	-	-	-	-	62
De 7 a 16 anys	21	27	-	-	-	-	48
De 16 a 25 anys	14	15	-	2	-	-	31
De 25 a 40 anys	8	9	9	8	-	3	45
De 40 a 50 anys	2	-	17	8	1	2	30
De més de 50 anys	5	2	8	7	2	9	33
TOTAL	165		67		17		249

Total habitants: 249

Capellà: 1 ; Pagesos: 8 ; Jornalers: 48 ; Artesans: 3

(Censos del Comte de Floridablanca 1787, Corregiment de Cervera)

"Parroquias Oficialiato de Cardona". R. Curato St. Pedro - St. Felix de Saló : 17 Cases.

R. A a dos cuartos. Sta. Margarita de Majà : 18 cases.

166 ANIMES DE COMUNIO.

Data aproximada : 1790

("Memorias de la Ciudad de Solsona y su Iglesia". Domingo Costa i Bofarull, Pbro. + 1806).

TABLA I

Relació d'Albats i Obits any per any

ANY	ALBATS	OBITS	ANY	ALBATS	OBITS
1722	1	2	1746	0	4
1723	2	1	1747	2	3
1724	3	2	1748	3	1
1725	1	3	1749	0	11
1726	2	3	1750	4	0
1727	2	1	1751	1	2
1728	1	0	1752	4	6
1729	1	4	1753	0	2
1730	0	1	1754	2	5
1731	3	3	1755	2	3
1732	0	1	1756	0	4
1733	5	0	1757	1	2
1734	1	3	1758	1	1
1735	2	1	1759	2	1
1736	4	1	1760	1	1
1737	2	3	1761	12	2
1738	2	7	1762	2	1
1739	1	1	1763	0	0
1740	0	0	1764	2	4
1741	2	1	1765	1	5
1742	0	1	1766	1	7
1743	3	3	1767	1	4
1744	1	7	1768	2	8
1745	0	4	1769	1	4
1770	2	3			

Dos anys que criden l'atenció:

1749: - Albats 0 - Obits 11

1761: - Albats 12 - Obits 2

Per una banda és la xifra més alta d'Obits en un any (1749). Causa ? amb el contrast de cap Albat. Per l'altre, 12 Albats i 2 Obits. És la xifra més alta d'Albats en un any (1761). Causa ? Podem no obstant, desglosar edat i mes de l'any d'aquestes defuncions d'Albats.

GENER	1	de	4	dies	SETEMBRE	1	de	3	anys
MAIG	1	de	4	mesos		1	de	2	anys
JULIOL	1	de	16	mesos	OCTUBRE	1	de	2	2 anys
	1	de	18	mesos	NOVEMBRE	1	de	3	anys
AGOST	1	de	4	anys					
	1	de	2	anys					
	1	de	2	2 anys					
	1	de	2	anys					
	1	de	12	anys					

Dels dos Obits naturalment no podem donar l'edat però si els mesos, juliol i setembre. Tots dos casats, i amb fills i testament.